

VISSZAEMLEKEZÉSEK

Irtá: CUKOR MÓR

A karaván balad. Az idők mulnak. Az emlékek eltűnnek. Amint a nóta mondja: "A mi elmúlt vissza nem jön." De az események felejtethetetlen emlékeket hagynak, melyek a jelen és jövő nemzedéket irányítják; mert a tapasztalat lámpája világítja a pályát és megóvja az utast esetleges ballépésektől.

Válószínűleg ez készítette a tisztelt szerkesztőséget arra hogy felhívjon: Emlékezzem meg dióhéjban pár kimagasló mozzanatról, amelyekben az Amerikai Magyar Népszavának jelentékeny, sőt vezető szerepe volt.

Bevezetésként szeretnék egy pár általános, de jellemző megjegyzést tenni. A magyarság eme drága jó hazánkban mennyiség arányában soha sem volt számottevő, de minőségben, teljesítményben és elismerésben igazán elsőrangú és kiváló szerepet játszott — és miért? Visszagondolok a régi jó időkre — és nem is olyan régen, nem túrtuk, hogy együtt működésünket megzavarja vallásfelekezeti vagy vak pártpolitikai intolerancia, sem pedig faj vádoló vagy féltendő, "kilengés." Az egyedüli és harmonikus jelszó volt: Egy az Isten. Egy a cél; hazánkat, szülőföldünket és honfitársainkat szolgálni itt és a tengeren túl.

És most kérem röviden, de nagyon röviden fogok a tárgyhoz szólni. Kezdjük tehát a kezdetnél. Az akkori magyar negyedben volt nekem egy jó szomszédom, a 4-ik utcán, még pedig egy szerény nyomda tulajdonosa — ki azután élethosszig barátom és ügyfelem volt, Berkó D. Géza. Ötven év előtt régi álma megtestesült; ott és akkor megszületett az Amerikai Magyar Népszava; én ringattam bölcsejét, mint keresztapát. Sok küzdelmet legyőzve a vállalatból hatalmas napilap lett, mely ma igazán egy magyar amerikai intézmény. Most pedig induljunk tovább a mellével.

1902. A Magyar Nemzeti Szövetség által az amerikai magyarságnak küldött Nemzeti Diszraszólo fogadtatása — ünnepélyes felvonulás keretében a Grand Central Palace nagy dísztermében az amerikai és magyar hivatalos közegek közreműködésével és a sajtó méltányolásával folyt le a fényes demonstráció.

1908. Az ország — sőt világszerte híres Hudson-Fulton ünnepsége, melyen több mint 30 nemzetiségi csoport vett részt — és mégis a második díjat a magyarok nyerték, mint a legeredetibb és legimpozánsabb résztvevők.

1910. Theodore Roosevelt elnök megvendégelése a Houston Streeti "Little Hungary" csárdában, magyar ételek, magyar bor, magyar zene teljesen informális, fesztelen, igazán barátságos és intim összejövetel, melyet semmi más nemzetiségi csoport sem azelőtt, sem azután el nem ért.

1911. William Howard Taft elnök a magyarok vendége a Second Avenue Cafe Boulevard magyar étteremben — az alkalom ép oly közvetlen és páratlan fontosságu volt, mint a Roosevelt ebéd.

1918. Woodrow Wilson elnök — az első világháború közepette fogad egy magyar küldöttséget. Tagjai a vezetőn kívül, a csatlakozott református egyházak magyar honosságu papjai, kiket árulással vádoltak és internálással fenyegettek. Egy rendkívül kedves és barátságos tanácskozás után Wilson elnök a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott a magyar származású amerikaiak hűségéről és teljes megbízhatóságukról. Biztosította a küldöttséget, hogy semmi, de semmi bántódásuk nem lesz — és nem is volt.

A kormány teljes bizalmának egyik főbizonyítéka, hogy 1917-ben egy magyar születésű new yorki ügyvéd lett kinevezve az Országos Sorozó Bizottság egyik jogtanácsosává és ebben a minőségben kitüntetéssel szolgált az egész háború alatt.

1919. A U. S. Government illetékes közegei az első világháború folyamán tanúsított szolgálataikért a magyar osztálynak, az elismerés és méltánylás legfőbb nyesebb kitüntetésait adták át, melynél értékesebbel semmi más nemzetiség nem dicsekedhet.

1928. A new yorki Kossuth szobor ünnepély leleplezése, a Magyarországból ide érkezett ötszáz zarándok és az itteni hivatalos és magasrangú kitüntetések közreműködésével. Eme történelmi fontosságú alkalomról már oly gyakran és bőven beszámoltak, hogy most csak azt jegyzem meg, hogy a Kossuth emlékcsoport huszonkét év óta sok amerikai s magyar hazafias megmozdulás központja és bátorító inspirálója volt. A legutolsó például a mult husvét vasárnapján. Az amerikai hatalmas szabadkőműves testület tisztelt egy nagy magyar szabadsághős emléke előtt — és onnan a Voice of America útján küldtek rokonszenvező és bátorító üzenetet a Kossuth néphez.

1937. Franklin D. Roosevelt elnök fogadta a nemzetiségek csoportját, hogy elismerését fejezze ki eme elemek lojalitásáért és tüntető barátságot mutatott a delegáció vezetője iránt, aki a magyar elemet képviselte.

1938-ban Roosevelt elnök chicagói Hitler-Mussolini ellenes beszédjének hatása alatt megalakult a Council of Americans of Hungarian Origin, mely években keresztül kormányunkkal szorosan együtt működve hathatós szorgalmatokat tett; tessék elgondolni, hogy a háborús állapot dacára minden évben hatalmas arányokban megünnepelte március 15-ikét még pedig előkelő hivatalos egyének igazán rokonszenves közreműködésével.

1941. A U. S. Government égisze alatt alakult meg a War Finance Committee magyar osztálya, mely öt éven keresztül egész speciálisan elősmert és hivatalosan nyugtázott hazafias szolgálatokat teljesített.

1943 május — I am an American Day napján a nevezett Council vezetése alatt a new yorki City Hall előtt hazafias ünnepség közepette 10 field ambulancot adtunk az amerikai haseregnek. Itt ismét remekelt a magyarság, miután a legtöbb amit más nemzetiség adott csak három ambulance volt.

1943 december 4. Baltimore. Egy igazán páratlan történelmi esemény. A háború közepette és annak dacára vizre bocsátottuk a kormányunk közreműködésével az amerikai "Louis Kossuth Liberty Ship"-et — a két millió dollár költséget a magyarok által vásárolt War Bondok fedezték. Eme mozzanat és annak jelentősége a történelem egyik diszlapján van megörökítve.

1944 március 15-ét megünnepeltük a Kossuth szobor előtt ahol husz airplane ambulance-t adtunk át a U. S. Army külön kirendelt magyar származású parancsnokának. Lélekemelő ünnepség közepette. Ismét első, de legelső helyen áll Magyar-Amerika.

1944. Megalakult az American Hungarian Relief Inc., mely azóta áldásos munkát végez úgy mint tet-

ték azt az előbbi segélyakciók, különösen a Hungarian Relief Society, mely 1898—1914 évek között fentartotta a Magyar Menházat és ennek révén ezer és ezer magyar bevándorlót és új amerikást segített meg és helyezett el. Amikor 1944-ben törvényesen feloszlott tetemes összeggel segítette a magyar intézményeket és a fenmaradt tízezer dollárral a jelen Segélyakció charter memberje lett.

1946. A második világ háború alatt tett hazafias szolgálatokat a kormány és közvélemény teljes mértékben méltányolta — így például többek között a U. S. Treasury Department egyik illetékes vezér-igazgatója a magyar osztály vezetőségét és tagságát a legfelsőbb kitüntetésben részesítette.

Sok de nagyon sok más érdeműs megnyilvánulásról írhatnék, mely az utolsó félszázad alatt lezajlott, de hisz ahhoz kötetekre volna szükség. Csak azt szeretném itt hangsúlyozni, hogy a tisztelet, barátság és elismerés, melyet ily módon szereztünk kimondhatatlan szolgálatunkra volt és van ma is, rajtunk keresztül a magyar ügynek.

Most pedig záradékol, szívem mélyéből kívánom, hogy az Amerikai Magyar Népszava gyémánt jubileumát, Isten segedelmével, abban a békés, bátor és boldog Egy Világban ünnepelhesse meg, melyért az emberiség milliói esedeznek mindenütt.

Congratulations and Best Wishes

On Your Golden Jubilee

ABRAHAM & REYNOLDS

NEW YORK

CHICAGO

